

PROMOVIRANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA KROZ VIZURU LOKALNIH SAMOUPRAVA

Rad na promjenama stavova i normi javnosti u društvu gdje su patrijarhalne norme i dalje prisutne, iz perspektive zaposlenika i zaposlenica jedinica lokalnih samouprava (JLS), čini se kao najdugotrajniji proces rada na rodnoj ravnopravnosti, s najmanje vidljivim ishodima. Preliminarno istraživanje Saveza općina i gradova FBiH i Saveza opština i gradova RS o preprekama za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u lokalnim zajednicama, pokazuje da svi ispitanici i ispitanice, 23 zaposlenika/ce iz 17 JLS, prepoznaju stereotipe i nedovoljno razvijenu svijest o značaju rodne ravnopravnosti kao najveću prepreku u njihovom radu¹.

Uprkos značajnim i koordiniranim naporima institucionalnih mehanizama za rodna pitanja u BiH, međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija, podizanje svijesti u javnosti o rodnoj ravnopravnosti i rad na prevazilaženju stereotipa i predrasuda o ulogama žena i muškaraca u društvu prepoznaju se kao prioriteti za daljnji rad u ovoj oblasti. To neizostavno uključuje saradnju s medijima, medijske kampanje, uređivanje i ažuriranje web-stranica postojećih institucionalnih mehanizama, i brojne druge alate.²

Žene osjećaju da žive u društvu u kojem se mnogo očekuje od njih: da budu dobre majke, supruge, domaćice te dobre radnice. Patrijarhalne norme su i dalje prisutne, gdje većina žena (59%) vjeruje da bi se najveći broj njihovih prijateljica složio da 'dobra supruga treba slušati muža, čak i ako se ne slaže s njim'.

OSCE, 2019. godine

Imajući u vidu da su jedinice lokalne samouprave (JLS) u svakodnevnom direktnom kontaktu s građanima i građankama, te da imaju jasan pregled

Stereotipi i predrasude su osnovni uzrok neravnopravnosti spolova i diskriminacije na osnovu spola, te bi sve aktivnosti trebale biti usmjerene na promjenu svijesti o ravnopravnosti spolova kod šire i stručne javnosti.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH.
GAP BiH 2018-2022. godine

stanja i potreba u njihovim zajednicama, uloga i doprinos JLS u procesu promjene stavova i normi o značaju ravnopravnosti spolova je od izuzetne važnosti. Lokalne samouprave kroz svoje svakodnevne aktivnosti mogu koristiti alate koji dugoročno vode ka boljem razumijevanju ravnopravnosti spolova, uključujući saradnju s javnim ustanovama na lokalnom nivou, lokalnim medijima, civilnim društvom i privatnim sektorom, te kroz direktnu komunikaciju s građanima i građankama.

Pored toga, nivo nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti, definiran **članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine**³ (ZoRS), propisuje poduzimanje svih odgovarajućih mjera radi provođenja

¹ Istraživanje provedeno kao dio pripreme komponente projekta „Jačanje uloge Saveza općina i gradova u Bosni i Hercegovini“ u oblasti rada ravnopravnosti spolova u oktobru 2020. godine. Arhiva SOG FBiH i SOG RS.

Više o alatima za lokalizaciju Cilja održivog razvoja 5 – rodna ravnopravnost, dostupno u izvještaju ICLDa iz 2019. godine <https://bit.ly/3Mqg8as>

² Agencija za ravnopravnost spolova BiH. Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period od 2018. do 2022. godine

³ Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovina ("Službeni glasnik BiH", broj 32/10)

odredbi ZoRSa i Gender akcionog plana BiH, njegovih strateških ciljeva i transverzalnih oblasti, uključujući mjere podizanja svijesti o ravnopravnosti spolova u svim segmentima društva i jačanje saradnje s medijima.

„Gradovi i općine su poprišta na kojima se dobijaju ili gube bitke za održivi razvoj“

UN Deputy Secretary-General Jan Eliasson,
World Cities Summit, 2015

Budući da je lokalna samouprava prepoznata i Okvirom za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH u decembru 2020. godine⁴, daljnja lokalizacija Cilja 5 o postizanju rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena i djevojčica, zahtijeva i proaktivan pristup JLS u analizi dostupnih i kreiranju novih alata za efikasan doprinos u ovoj oblasti.

Savez općina i gradova (SOG) FBiH i Savez opština i gradova (SOG) RS, uz podršku Švedskog saveza lokalnih vlasti i regiona (SALAR), održali su seriju radionica i konsultacija s četrnaest članica oba Saveza na temu unapređenja vidljivosti ravnopravnosti spolova na službenim web-stranicama lokalne samouprave, te iz oblasti saradnje za ravnopravnost spolova. Nalazi istraživanja pokazuju:

Rad u oblasti podizanja svijesti javnosti je vrlo izazovan, jer se njegovi efekti kratkoročno ne mogu vidjeti, te mu trebamo pristupiti kao „radu na duge staze“ i doprinijeti onim mjerama gdje lokalna samouprava svakako može dati svoj doprinos.

Konferencija SOG FBiH i SOG RS decembar 2021, učesnica SOG programa, Nina Mujanović, Općina Lukavac

- da se aktivnosti JLS u oblasti ravnopravnosti spolova ne objavljuju ažurno na web-stranicama, naprotiv, da uglavnom izostaju u predstavljanju JLS aktivnosti ka javnosti;
- da je upotreba rodno senzitivnog jezika još uvijek izuzetak, a ne pravilo;
- da se ne vodi dovoljno računa o odabiru vizuala koji bi ravnopravno predstavljali oba spola pri najavi aktivnosti JLS;
- da intenzitet saradnje JLS s ključnim akterima

u ovoj oblasti uglavnom zavisi od toga da li je JLS uključena u neki od tekućih projekata koje finansiraju međunarodni donatori.

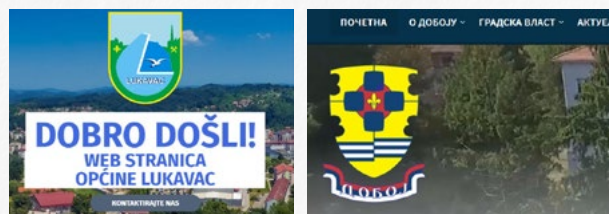
Saradnja s lokalnim medijima na pitanjima iz oblasti rodne ravnopravnosti je izuzetno rijetka. Prisutna je zabrinjavajuća praksa stereotipnog izvještavanja o rodnim ulogama, te senzacionalističko izvještavanje o nasilju nad ženama i djevojčicama, kako potvrđuje i istraživanje UN Women o medijskom izvještavanju o rodno zasnovanom nasilju u 2020. godini⁵.

Iz perspektive zaposlenika/ca JLS i uz sagledavanje trenutnih mogućnosti JLS, donosimo nekoliko ključnih preporuka proizišlih iz analize i konsultacija nastalih tokom trajanja programa koji provode SOG FBiH i SOG RS uz podršku SALAR-a:

„Samo 6% ili 7 od 113 objava na službenim web-stranicama tri promatrane općine, mogu se dovesti u neku vezu s indikatorima vidljivosti ravnopravnosti spolova, uz izuzetno mali broj objava koje koriste rodno senzitivni jezik (2), čestitke povodom 8. marta (1), objave o projektima JLS namijenjenim osnaživanju žena (2), te vijesti o događajima u organizaciji entitetskih gender centara (2)“

Imajući u vidu da žene čine polovinu populacije – jasna je razlika u njihovoj vidljivosti “

Sanja Stojčinović i Dajana Jović, učesnice SOG programa, Grad Doboj

Doprinos JLS promjeni percepcije i ponašanja javnosti kad su u pitanju aktivnosti JLS iz oblasti ravnopravnosti spolova kroz bolju vidljivost i ažuriranost službenih web-stranica JLS

Predstavljanje aktivnosti JLS u oblasti ravnopravnosti spolova na službenim web-stranicama jedan

⁴ Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH, https://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/library/publikacije/OkvirZaCiljeveOdrzivogRazvojaUBiH.html

⁵ Istraživanje o medijskom izvještavanju o rodno zasnovanom nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini, 2020. UN Women: 2021, dostupno na: <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/9/research-on-media-reporting-on-gender-based-violence-against-women-in-bosnia-and-herzegovina-in-2020>

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH u članu 21. propisuje da: (1) Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol; (2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol; (3) Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

Agencija za ravnopravnost spolova (ARS) BiH je 2017. objavila **Preporuku u vezi s rodним stereotipima i seksističkim stavovima i jezikom u medijima u BiH**

je od prvih koraka u predstavljanju ovog prioriteta u široj zajednici. JLS imaju otvoren prostor da snažnije promoviraju ravnopravnost spolova, te da se dobrim praksama suprotstave prevladavajućoj diskriminaciji nad ženama.

Svaka JLS treba da obrati pažnju na svoju web-prezentaciju i uradi analizu načina na koji se predstavljaju pitanja ravnopravnosti spolova, jezika i formulacija koje se koriste, zastupljenosti žena kao sagovornica u odnosu na muškarce, i u konačnici zastupljenost žena i djevojčica na fotografijama, te u skladu s tim uvede set praksi koje mogu pozitivno djelovati na promjenu stereotipnih obrazaca, primjera radi:

- Način na koji se predstavljaju i tematiziraju pitanja ravnopravnosti spolova treba da jasno odstupaju od patrijarhalnih i stereotipnih obrazaca. Promocija samo onih aktivnosti koje su po tradicionalnim ulogama dodijeljene ženama može pojačati diskriminaciju na osnovu rodних uloga.
- Neophodno je normirati upotrebu rodno senzitivnog jezika u svim dokumentima JLS i komunikaciji s javnosti, u skladu s odredbama ZoRSa. Podrška pri normiranju mogu biti smjernice sadržane u dokumentu „**Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima**“
- Potrebno je standardizirati korištenje nestereotipnih vizuala na službenim web-stranicama i na društvenim mrežama JLS, te voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola prilikom odabira vizuala.
- Prepoznata je potreba da službenici/e zadužene za odnose s javnošću, vezu s medijima i uređivanje web-stranice budu educirane u pravcu prepoznavanja stereotipnog prikazivanja rodних uloga i razumijevanja posljedica ovakvog rada na položaj žena.

„Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.“ član 9 (e) ZoRS BiH

- U preuzimanju vijesti sa web-stranice JLS ili u traženju izvora, lokalnim medijima se treba podijeliti smjernice o upotrebi minimuma standarda rodno senzitivnog izvještavanja, te, ukoliko je moguće, nastojati omogućiti da sagovornici/e za medije budu i žene i muškarci.
- Ukoliko se u lokalnoj zajednici održava kampanja koja preispituje ustaljene rodne predrasude i/ili promocija jednakih prava i mogućnosti za žene i muškarce, **JLS treba nastojati da se aktivno uključi u kampanju** (ukoliko nije pokretač iste) i obezbijedi izvještavanje o kampanji na službenoj web-stranici općine.

Primjer vizuala: vijest sa web-stranice Opštine Laktaši

DOPRINOS JLS SARADNJI ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

- Potrebno je da lokalni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova, uključujući službenika/cu za rodnu ravnopravnost i **komisiju za ravnopravnost spolova** u opisu svojih dužnosti imaju i aktivnu saradnju s entitetskim gender mehanizmima i Agencijom za ravnopravnost spolova BiH.

Istraživanje o medijskom izvještavanju o rodno zasnovanom nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini, 2020. u izdanju UN Women u BiH donosi i **Smjernice za etičko medijsko izvještavanje**, kao i preporuke za institucije u postupanju s medijima.

8. SMJERNICE/ PREPORUKE ZA MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE

U nastavku se nalaze unaprijedene preporuke objavljene uz istraživanja o medijskom izvještavanju o rodno zasnovanom nasilju u BiH iz 2016. i 2018. godine. Oslanjaju se na postojeće bosanskohercegovačke i međunarodne zakone, preporuke, etička načela, kodekse, pravila i dobre prakse za odgovorno i ispravno izvještavanje.

- Neophodno je da JLS sarađuje i s višim nivoima vlasti, te da zagovaraju da se u razvijanju mehanizma za praćenje na višim nivoima vlasti provode politike ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, kao i da se vrše mjerenja uticaja ovih politika (primjera radi, za prikupljanje **rodno razvrstanih podataka**). Također je poželjno da u razvijanju mehanizama budu analizirane potrebe i uključene ulazne informacije prikupljene iz JLS.
- Svaka JLS treba da ima podatke o rezultatima projekata koje provode organizacije civilnog društva u oblasti rodne ravnopravnosti, i podatke o budžetskom izdvajanju JLS u oblasti promoviranja ravnopravnosti spolova u svim oblastima društva koji pokazuju da li JLS podržava projekte koji osnažuju žene i na koji način. Potrebna je kontinuirana saradnja s organizacijama civilnog društva iskusnim u radu u ovoj oblasti.
- Za JLS je od velikog značaja saradnja s drugim općinama, te je od velikog značaja koristiti i stvarati prilike za međuopćinsku saradnju u oblasti promoviranja ravnopravnosti spolova.
- Potrebno je podržavati i osnaživati međusektorsku saradnju unutar lokalne zajednice, konsolidirati podatke i koordiniran odgovor ka javnosti, uključujući saradnju sa subjektima zaštite (policija, tužilaštvo i pravosudni organi), zdravstvenim, obrazovnim sektorom i centrima za socijalni rad.
- Potrebno je da JLS obezbijedi ljudske resurse za edukaciju o saradnji s medijima i provođenje lokalnih kampanja za ravnopravnost spolova.

Policy sažetak „Institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost kroz vizuru lokalnih samouprava: unapređenje rada komisije za ravnopravnost spolova“ pripremljen je u sklopu projekta „Jačanje uloge Saveza opština i gradova u Bosni i Hercegovini“ koje provode Savez općina i gradova Federacije BiH i Savez opština i gradova Republike Srpske, u saradnji sa Savezom lokalnih vlasti i regiona Švedske SALAR i strateškim partnerom Švedskim međunarodnim centrom za lokalnu demokratiju (ICLD), te uz zajedničku podršku ambasada Švedske i Švicarske.

Posebno zahvaljujemo predstavnicima i predstavnicama JLS učesnicama mreže za ravnopravnost spolova na lokalnom nivou:

Općina Banovići

Grad Doboj

Općina Lukavac

Grad Tuzla

Općina Žepče

Općina Doboj Jug

Opština Istočna Ilidža

Opština Rogatica

Opština Višegrad

Grad Gradiška

Opština Laktaši

Opština Sokolac

Grad Zvornik